

ERRATA: Yürekli (2012) ve Akdeniz İİBF Dergisi yazım kuralları nedeniyle "Anadolu Akdeniz'i süngerciliği araştırması arşiv kaynakları" hakkında makaleler içerisinde yer verilmemiş tanıtım.

ERRATA: Yürekli (2012) and introduction for the “Archive resources of Anatolian Mediterranean Sponge Gathering Research” that could not be printed due to the Akdeniz İİBF publication page limitations.

Açıklama:

Anadolu Akdenizi süngercilik endüstrisinin yaklaşık yüzyıllık ekonomik gelişme sürecini, yapısal özelliklerini ve konu siyasi, idari tanım alanı dahilinde ele alan araştırmalar, farklı ölçülerde ulaşılabilen arşiv kaynaklarından faydalanılarak hazırlanmış, ulaşılan sonuçlar makaleler, kongre ve konferans tebliğleri olarak akademik değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Aynı süreç içerisinde Akdeniz İİBF Dergisi 2012 cildinde yeralan çalışma da, değinilen konularda ulaşılan sonuçların Türkiye Cumhuriyeti iktisadi tarihi ve iktisadi gelişme politikaları kapsamında, endüstrinin gelişim sürecinde yer alan öncelikli konulara dair bulguları, dergi hakem değerlendirme sürecine sunmuş ve hakem görüşleri sonrasında dergi kapsamında yayımlanmıştır. Aynı araştırma dahilinde, Türkiye Cumhuriyeti iktisadi tarihi ve iktisadi gelişme sürecinde, söz konusu endüstride istihdam edilen ve süregiden iktisadi faaliyetten gelir elde eden hanhalklarının gelirlerini belirleyen asli unsurların açıklandığı, kurgulanmış bir model dahilinde tahminlerin sunulduğu ve sözkonusu dönemin iktisadi gelişme öncelikli, dış ticaret, gelir ve doğal kaynaklara verilen önceliklerin izdüşümlerini taşıyan politikalara eşgüdüm olarak göstermiş olduğu seyir de aynı kapsamda bir anlatı olarak yine dergi hakem kurulu değerlendirme sürecine sunulmuş ve kabul edilmesini takiben Akdeniz İİBF 2017 yılı Kasım sayısında yayımlanmıştır. Yaratmış olduğu iktisadi değer açısından, sözkonusu coğrafyada, iktisadi gelişme sürecinde periferde kaldığını kabul etmek gereken süngercilik endüstrisinin, kendisine özel yapısının ve insan-sualtı dolayısıyla insan-doğa etkileşimindeki rolünü takdir edip, ait olduğu coğrafya'ya dair bilgi birikimimize yine marjda bir katkı sağlanmasına vesile olduğu için Akdeniz İİBF dergisi yayım sürecinde görev almış bütün üyelerine sunulacak teşekkür kaçınılmazdır. Aynı anlayışla, gerek hazırlanması ve gerekse yayım sürecinde, sözkonusu sürecin neredeyse istisnasız kalıtları olarak nihai metinde yeralan aksaklıklar ve hataların giderilmesi yolunda bilimsel etik gereği yapılması gerekenlere dair sorumlulukları almak, ve bunları yerine getirmek de bir başka kaçınılmaz olarak bu satırların yazımını gerektirmiştir. Bu sebeple, Yürekli (2012) düzeltme cetveli ve, hakem sürecine sunumu yapılmış, hakem değerlendirme sürecinden olumlu sonuç almış olan metinler ve içerikleri kapsamında kalmak kaydı ile dergi yayım prensipleri gereği, yayımlanan makalelere tahsis edilen sayfa sayısı sınırları dışında bırakılmış bulunan birincil arşiv

kaynaklarının Türkçe lisanında tanıtımı bu metin dahilinde verilmektedir.

1. ERRATA: Yürekli (2012)

- Metin içerisinde farklı vesilelerle Çoruh(2009) olarak anılmış makalenin Kaynakça'da bulunması gereken atıf detayı aşağıda verilmektedir:

ÇORUH, Haydar (2009), “Osmanlı İmparatorluğu'nda Sünger Avı (1840-1912)”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S. 2 / 9, Güz, 71-94.

- Metin içerisinde yer alan Tablo 11:

Çevrimiçi (online) olarak da duyurulmuş bulunan İngilizce edisyonu Yürekli(2017) de yer almaktadır. Tablo 11 edisyonu aşağıda verilmektedir.

	Miktar (KG)	İhracat Değeri (T.L.)		İhracat Değeri (ABD Doları)*	ABD Dolar/kg	İhracat Değeri (İngiliz Sterlini)*	İngiliz Sterlini /kg
Dates	(1)	(2)	(2)/(1)	(3)	(3)/(1)	(4)	(4)/(1)
1925	20759.0	113630.0	5.5	60764.7	2.9	12696.1	0.6
1926-28	754.0	6513.7	8.6	3343.0	4.4	689.2	0.9
1929	2327.0	14702.0	6.3	7068.3	3.0	1457.1	0.6
1929-33	8363.2	57714.2	6.9	27882.6	3.3	6172.7	0.7
1941	8300.0	105343.0	12.7	57564.5	6.9	14391.1	1.7
1945	22252.0	599286.0	26.9	327478.7	14.7	81869.7	3.7
1946-49	25647.3	926342.3	36.1	329494.9	12.8	86915.8	3.4
1950-53	19199.0	484626.8	25.2	173081.0	9.0	61814.6	3.2
1954-57	12854.5	390409.8	30.4	139432.1	10.8	49797.2	3.9
1961	27676.0	1998080.0	72.2	222008.9	8.0	79288.9	2.9

[*] ABD Doları ve İngiliz Sterlini döviz kurları, 1925-50 yılları arasındaki değerler Tezel(2000), 1950 ve sonrası kur değerleri TCMB istatistikleri.
Kaynak: SunTAŞ (İlgili Yıllar), TOBB(1958), Karapınar(1964f).

- Yazarın iletişim adresi:

Yürekli (2012) de verilmiş olan

sitki.yurekli@eul.edu.tr

kullanılmamaktadır. Yazarın güncel iletişim adresi aşağıdaki gibidir:

sitki.yurekli@gmail.com

2. Birincil kaynak örnekleri

Yürekli (2012) de faydalanılan birincil kaynaklar asıllar olarak iki küme dahilinde yer almaktadır. İngiltere Parlamentosu kayıtlarında yer alan İngilizce lisanında basımı yapılmış ticari raporlar ile T.C. Milli Kütüphane arşivlerinde yer alan Türkçe lisanında basımı yapılmış olan kitap, kitapçık ve dergiler, bu çerçevede dahilinde ilerleyen sayfalarda kısaca tanıtılmaktadır. Basılmış bulunan Yürekli (2012) sayfalarında içeriğine yer verilmiş bulunan TOBB(1958) bu

metinde tekrar anılmamıştır.

2.1 İngiltere Parlementosu, Accounts & Papers Commercial Reports Verileri:

Anadolu Akdenizi süngercilik endüstrisi tarihi ile ilgili ilk bulgular ve yaklaşık 1990'lı yılların başından itibaren, uzun bir süre içerisinde farklı zaman kesitlerinde faydalanılmış olan belgelerin ve ulaşılan verilerin ilk kümesi, İngiltere Parlementosu kayıtlarında yer almaktadır. Türkiye iktisat tarihi çalışmaları açısından, özellikle 19. yüzyıl üzerine tamamlanmış bir çok eserde öncelikli arşiv belgeleri olarak yer almış bu raporlardan elde edilen veriler, endüstrinin üretim ve ticaret süreçleri konusunda detaylı enformasyon içermektedir. Süngercilik araştırması dahilinde kullanılan nüshalar T.C. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi arşivlerinde yer alan ciltlenmiş seçkidir. Kurmuş, (1974 [2007]), Pamuk (1984) ve Syrett (1988a, 1988b, 2001) öncelleri olmak üzere birçok diğer eserde tartışılmış olan bu kaynaklar üzerine Dertilis (1990) ise kapsamlı bir tasnif sunmaktadır. İçeriğindeki enformasyon nedeniyle, son on yıl içerisinde, iktisadi ve siyasi tarih araştırmaları ve Avrupa ülkeleri yanısıra, çevre tarihinden diğer birçok araştırma alanına kadar oldukça geniş bir referans sağlamış bu belgeler, sayısal (dijital) olarak da çevrimiçi (online) kullanıma açılmış bulunmaktadır. Burada değinilen araştırmaya konu olmuş ve İngilizce lisanında basılmış olan raporların oldukça kısıtlı sayıda bir kısmına ait sayfa örnekleri, rapor içeriği konusunda fikir edinilebilmesi düşünülerek ilerleyen sayfalarda sunulmaktadır (Şekil 1, 2 ve 3).

Şekil 1

TABLE showing the Prices Obtained by the different Qualities of Sponges.

District.	Fine.	Common.	Coarse.	Remarks.
Mandruha	From 12 to 14 piast. per piece	From 2½ to 3½ piast. per piece	From ½ to ¾ piast. per piece	Fine sponges of the second quality fetched from 6 to 8 piast. per piece.
Bengazi	3¼	1½	Many lots still unsold.
Tripoli, in Africa	3	
Caramania	From 200 to 300 piast. per piece	100 120	From 20 to 30 piast. per oke	
Crete	300 860 "	115 160 "	
Cyprus	180 200 "	120 160 "	
Islands of the Archipelago	200 300 "	100 130 "	

NOTE.—The piastre mentioned in the above tables is calculated at 146 piast. to the 1*l*., and oke = 2½ lbs. (about).

Şekil 2

(1322)

TABLE showing the List of the Different Islands (including one port on the mainland) interested in the Sponge-fishing Industry, the Number and kind of Boats* and the Number of Men Employed, and the Value of the Sponges obtained by each Island.

Islands.	D.A.		N.D.		T.A.		Totals.		
	Boats.	Crew.	Boats.	Crew.	Boats.	Crew.	Boats.	Crew.	Value in Pistres.
Bluden	3	60					3	60	300,000
Sym	56	1,000	60	420	140	560	260	1,980	7,800,000
Halki	38	760					58	760	4,000,000
Calymnos	30	600	80	560			110	1,160	5,000,000
Castellorizo	5	100					5	100	500,000
Budrum (port in Anatolia)					40	160	40	160	300,000
Totals	126	2,620	140	980	180	720	446	4,220	17,900,000

* D.A.: Boats in which the diving apparatus is used ; N.D.: Boats in which masked divers are employed ; T.A.: Boats using the trawling apparatus.

Şekil 3

12

TURKEY.

year. As some of the labourers do not return to their native island at the close of the season, this yearly emigration may be regarded as one of the causes which operate to bring about the diminution in the population of the island.

It is to be regretted that a serious case of the wanton destruction of the forests occurred in the summer, when a large part of the forest of Syana was burnt down.

Sponge Trade.

The value of the sponge trade during the year 1891 is stated to have diminished from 20 per cent. to 25 per cent., as compared with that of the preceding year, and this statement is borne out by the diminution in the amount of the "charitable dues" levied by the communities of the various islands interested in the trade, viz., Symi, Calymnos, and Halki.

The amount of sponges of the best quality was less than that obtained during the season of 1890, but very high prices were given by merchants for those of the finest quality, especially for those taken at Maniruha and Crete, where the average size of the finest sponges exceeded that of those fished during the previous season.

Sponges of inferior quality, especially those taken at Zohara, were sold at very low rates.

While the districts in which the sponge-fishing industry is carried on are showing signs of exhaustion, on the other hand new fields are discovered from time to time, but it is to be feared that the increase in the produce of the season afforded by the discovery of new fields does not altogether compensate for the loss occasioned by the exhaustion of districts which have long been in use.

With regard, however, to the number of men employed in the industry a considerable increase is recorded. It appears that, whereas some years ago to each boat using the diving apparatus four divers were allotted out of a crew of 15, now six, and even as many as eight, divers are employed, the crew often numbering 20 all told.

Unfortunately the evils mentioned in a former report as tending to reduce, if not to destroy, this industry still continue, and especially the dishonesty of the men employed, who not infrequently take advantage of the faulty system of pre-payment of divers which obtains in the trade to rob their employers. Again, as more divers are employed in each boat, larger sums are now required to fit out the boats, and it must also be added that the risks of the occupation itself have increased, as divers descend to greater depths to obtain the sponges. As many as 80 cases of fatal accidents are reported as having occurred among divers using the apparatus during the past season.

The boats in which the diving apparatus is used number 128, with crews amounting in all to 2,520 men. Boats in which

SMYRNA.

13

naked divers are employed number 140, with crews amounting to 980 men, while 720 men were employed in 180 boats, in which the trawling apparatus is used.

The practice of fishing in the winter season is becoming more general, but as the districts in which the winter fishery is carried on are gulfs or places near the coast, and thus quite distinct from those used during the summer. The results of the summer fishery are not thereby affected.

Fortunately the reports of the parasitical weed, whose appearance in the sponge districts some years ago caused so much anxiety, show that the evil continues to decrease.

2.2 T.C. Milli Kütüphane Arşivleri

Anadolu Akdenizi Süngerciliği araştırmasında kullanılan bir diğer önemli birincil kaynak kümesi T.C. Milli Kütüphane arşivlerinde yer almaktadır. Yayın yılları itibarıyla 20. yüzyıl erken dönemlerden başlayan bu belgeler, planlı kalkınma yıllarında, sektörel bilgi birikiminin geliştirilmesi ve devlet teşekküleri olarak iktisadi faaliyetlere dahil olmuş kurum ve kuruluşların süngercilik endüstrisi çerçevesinde yayımlanmış oldukları rapor, dergi içeriği ve kitapçıklardan oluşmaktadır. Türkçe lisanında basılmış olan ilgili kaynaklara dair örneklenmiş sayfalar ilerleyen kısımda sunulmuştur.

- “Balık ve Balıkçılık” isimli süreli yayın Et ve Balık Kurumu tarafından basılmış ve sözkonusu yıllarda, farklı nitelikteki su ürünlerinin üretim ve ticareti konularında bilgiler içermektedir (Şekil.4).

Şekil.4: Balık ve Balıkçılık Bülteni

Şekil.5: Sünger ve Süngercilik Raporu

İKTİSADİ VEKÂLETİ
BALIKÇILIK ENSTİTÜSÜ
SAYI 2

MÜTEHASSİS DR. JAS. J. SİMPSON M. A.

SÜNGER VE SÜNGERCİLİK

GAZETECİLİK ve MATBAACILIK T. A. Ş. — 1933

Kısım — 1

Giriş

Banyoda, tuvalette kullanılıp sünger denilen şeyi herkes bilir; fakat halk süngerin yalnız bu işlerde kullanıldığını sanır. Bu yalıtır, sünger san'at ve ticaretin bir çok gübelerinde kullanılır. Meselâ; otomobillerin yıkılması gibi ağır işlerle Litöyrafî taşların temizlenmesi, çimlerin sarılması, cerrahî ameliyat gibi ince hizmetlerde de kullanılır.

Bir çok tecrübeler yapıldığı, bir çok muhterif kâfalarını yordukları hâlde bugün kadar süngerin yerini hakikile tutacak san'î bir madde elde edilememiştir, ve buddan sonrada elde edileceği zanolanmamaktadır. Bünyesi yumuşak, emici, sıkılınca küçülen, gevşetince büyüyen eski biçimini alan tabiatın yarattığı banyo süngeri kendisini taklit etmek veya aynı yapıyı imkânla meyan okumaktadır. Sun'î süngerler hiç biri tabii süngere yaklaşıpmanmıştır. Sun'î lastik süngerlerde tabii süngerin vasfıların hiç birisi yoktur.

Süngere kıymet veren hasaslar bir çoktur, ve bunların bir arada bulunması süngerin ticarî kıymetini doğurur. Binasenaleyh bu hasasları hâiz san'îi yapılmadıkça tabii süngere olan ihtiyaç gittikçe artacaktır. Ticarete elverişli süngerin medeniyete tesiri büyüktür, ve Dünya sünger ihtisalıttının devamı medeniyetin ilerlemesinde bir amildir.

İçimî süngerin ne olduğuna gelelim; Canlı sünger bir hayvandır, her ne kadar hayat merdiveninin en aşağı basamaklarında ise de, Banyo süngeri dediğimiz şey bu hayvana isketilmiştir. Fakat aslında görülebileceği üzere bu isketilen belkemiikli hayvanların isketleleriyle bir münasebeti yoktur. Süngerin nevi' yüzere çıkar. Fakat bunların hepali ticarete elverişli değildir.

Kısım — 2

Tarihî Bilgi

İlk keşif olunan sünger şüpheşiz bizim banyo süngeri diye tanıdığımız süngerdir. Bununla beraber süngerin ne zaman, nerede keşfolunduğu eski zamanın sileri arasında şekli bulunmamaktadır.

Başlangıç

Bu risale Türk sularındaki Balık ve sünger işleri hakkında İktisat Vekâleti Balıkçılık Enstitüsü tarafından basılan İkinci Risaledir.

Bu risalede gözettiğimiz düğünce Balıkçılık Enstitüsünün gerek Balta Limanında ve gerek "Balık, Tetkikat gemisi yaptığı araştırmaların özünü her kesin anlayacağı bir dille ortaya koymaktır.

İlk risale "Türkiyede İktisadî Balıkçılık hakkında İptidai Rapor'dur. Ve bu işin umumî görülmüşlüğü kasaca izah etmiştir.

Bu ikinci risale Türkiye süngerciliğiyle beraber yalnız süngerden bahsetmemektedir; ve birinciside beraber okunması daha faydalı olur, kısa bir girişten sonra sünger hakkında umumî tarihî bir fikir, süngerin mahiyet, biyolojisi ve tabii tarihî münakaşa edilmiştir. Bunlardan sonra ticarete elverişli iyi süngerlerin vasıfları, Türkiyede çıkan süngerin muhtelif neveleri, sünger avlığı ve süngerin pazar için hazırlanması kısımları gelmektedir. Son kısım Türkiye'nin sünger âlemindeki yerinden bahseder.

Tetkikat devam ettikçe bunu diğer risaleler takip edecektir. Üçüncü risale fennî balıkçılık tetkikatından bahsedecektir.

— 5 —

Sünger deniz içindeki yerli hayvanlar, taşlara yapışık olduğu hâlde yaşar. Firtınalı zamanlarda bunların yerlerinden kopup deniz kıyalarına atılması pek mümkündür, ve ihtimalki Kartacalılar veya Mısırlılar bu surette deniz kıyalarında buldukları bu süngerlerin hasalarını görerek bunları Yunanistana sokmuşlardır. Bunun üzerine Yunanlılarda denizde sünger araması başlamışlar ve denize çıplak dalarak sünger avlamak san'atını ortaya koymuşlardır. Süngerciliğin beşinci olan Ege denizinde İsa'dan birkaç asır evvel, geniş bir sünger alış veriş olduğu zanolanmaktadır.

Sünger avlığı tanınmış bir san'at olarak Yunan edebiyatında yer almıştır. Homerin İlyad ve Odisesinde bundan bahsolanmaktadır. Büyük Yunan tabiat âlimi olan Aristo (İsa'dan evvel 389-321) sünger hakkında bize birçok şeyler söylemektedir. Süngerin hayvan olduğunu anlayan ilk âlim Aristodur. Fakat bir çok asırlar bazı müelliflerle düğünce göre sünger bazen hayvan, bazen nebat olarak zikrolunmuştur. Hatîâ Aristo bir cisim dalığı maksadesinden de bahsetmektedir. İhtimaliki bu deniz yüzünden dipte bulunan dalığa kaçma vermek üzere bir boru ve bu havayı basacak bazı tertibatın ibaretti; mamafih bu bapda tam bir tarif yoktur.

Sünger avı için çıplak dalmak Yunan hayatına okadar girmişti, ki Olimpiyat oyunları arasında "dalmak", münabakalarına da rast gelmektedir. Yunan ve Roma ordularında efraza sünger verilirdi, bunlar iki maksat için kullanılırdı. Sünger evvelâ askerinin baş ve dizini incilmemesi için zırhı başlıklarının içine ve diz zırhları dizleri arasına konurdu. Sanıyen seferde su içmek için kap olarak kullanılırdı.

Sünger avlığını Akdenizin şark parçasında ve daha ziyade Ege denizi adaları etrafında doğduğuna şüphe yoktur. Sonraları Tedricen şark tarafında Suriye kıyısına, Afrikanın şimal yarımına ve Akdenizin şark kısmına yayılmıştır.

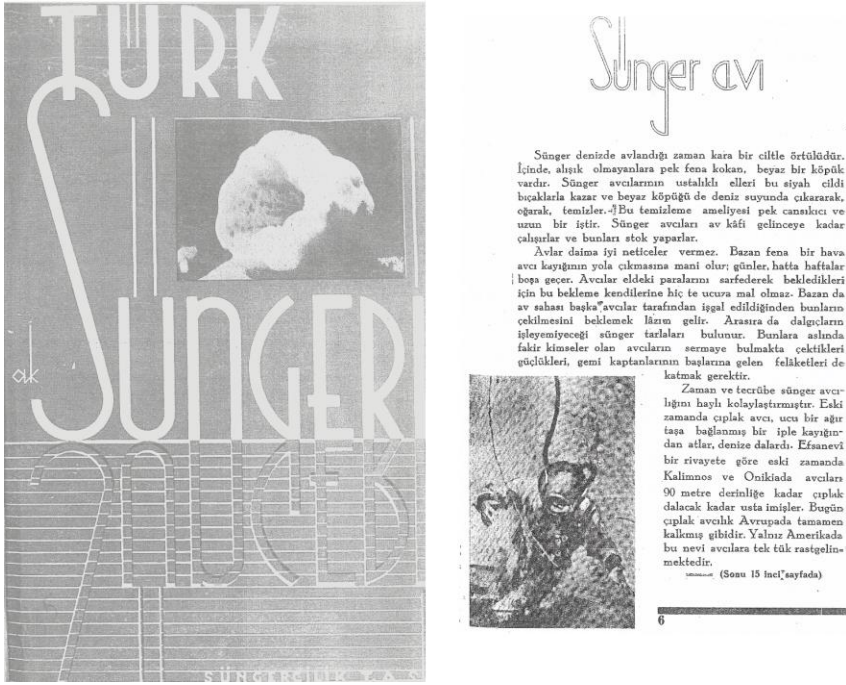
Ege denizinde ve civar sularındaki bir çok adaların ehalişisi sünger avcıları ve bunların aileleri teşkil ediyordu. Sünger avlığı için denize dalmak san'atı İsrail idi. İhtimaliki sünger avlığı belli bir mntakada biri biri peşinden gelen nesillerin ilk, orta ve son zamanlarda damî surette yaptıkları bir san'atı.

Yukarıda görüldüğü üzere sünger futbol topu gibi asırlarca hayvanat alemi ile nebatat alemi arasında gidip gelmiştir. Fakat 18 inci asrın ortalarına doğru süngerin Arı kovani gibi; bir çok kurtların yuvası olduğu fikri meydana konmuştu. Bu fikrin ortaya çıkmasının sebebi şüpheldir. Süngerin oyukları bir çok kurt, yengeç, yavru ve kabuklu hayvanlar için kâfirahat ve saklanma yeridir. Ve tabii olarak bu muharirler süngerin bu hayvanlar tarafından yapıldığını zannetmişlerdir.

- İktisat Vekaleti Balıkçılık Enstitüsü “Sünger ve Süngercilik” Raporu çalışmada faydalanılan bir diğer kaynak olup, deniz süngeri ve sünger üretimi konusunda bilgiler içermektedir. Aynı kapsam içerisinde, süngerin biyolojik tasnifinden, üretimine yönelik potansiyel farklı yöntemlerden de bahsedilmektedir. Bu anlamıyla endüstri için gerçekleştirilmiş bir yapılabirlik (fizibilite) çalışmasının esaslarını da taşımaktadır. Basım yıllarında benimsenmiş iktisadi gelişme politikalarının öncelikleri dahilinde, endüstri konusunda bilgi birikimin artırılması hedefi ön planda yer almaktadır (Şekil.5).

- “Türk Ak Süngeri” isimli ürün tanıtım kitapçığı İş Bankası ve Sümerbank iştirakiyle, 5 yıllık kalkınma planları kapsamında kurulmuş olan Süngercilik Türk Anonim Şirketi (SünTAŞ) tarafından basılmıştır. Kitapçık içeriğinde doğal sünger bir iktisadi ürün olarak tanıtılmaktadır (Şekil.6).

Şekil.6: SünTAŞ Ürün Tanıtım Kitapçığı

- Yine “Süngercilik Türk Anonim Şirketi” tarafından düzenli olarak basılmış bulunan “Umumi Toplantı – Genel Kurul” raporları, gerek şirketin iktisadi faaliyetleri, gerekse iktisadi planları ve mali bilgilerini içeren bir diğer kaynak kümesidir. Kuruluş sözleşmesi de, yıllık olarak yayımlanmış bu raporlarla aynı yayın serisi içerisinde yer almaktadır (Şekil 7 ve 8).

Şekil.7: SünTAŞ Genel Kurul Toplantı Tutanaqları

Süngerçilik Türk Anonim Şirketi

Alelade Heyeti Umumiye Toplantısı

20 Mart 1936

Müzakere Ruznamesi - İdare Meclisi Raporu - Mürakib Raporu - 1935 Bilançosu - Kâr ve Zarar Hesabı.

Resimli by Başmavevi T. G. Soyuzost
İstanbul - 1936

Şirketiniz bu sene işe başlamamış olsaydı, İtalya mallarına karşı konan tahdit tedbirleri dolayısıyla Adalı sünger tacirleri belki memleketinizden mal almayacaklar ve fiatlar çok düşerek müstahsiller önemli bir ümitsizlikle karşılaşmış olacaktı. Şimdi ise bilâkis bir sene önceki fiatlara nazaran müstahsiller vasatı olarak % 20, hatta daha yüksek farklarla mallarını satmış ve mesailerinin bu suretle semeresini elde etmiş bulunuyorlar.

1935 senesi Türkiye sünger istihsalâtı bir sene önceki nisbeten % 40 fazladır. Bu istihsalâtın % 83 ü Şirketinizin eline geçmiş ve bunlardan takriben dörtte biri mezkûr sene zarfında kısmen işlenmiş ve kısmen de işlenmemiş tabii halde cenebi memleketlerine ihraç edilmiştir. Diğer kısmının da bilhassa işlenerek cenebi memleketlere ihraç edilmesi için çalışmakta ve şimdiden bir takım mühim müşterilerle anlaşmış bulunmaktadır. Temaslarımızın gördüğü mevcut sünger stokunun yeni istihsal mevsininden önce satılması olacağı kanaatindeyiz.

Önümüzdeki yıl istihsalâtın daha fazla olacağını ve dış piyasalarda satış işlerindeki teşkilâtımızı kuvvetlendireceğimizi ve süngerimizde daha iyi kaymetlendirmeye muvafak olacağımızı umuyoruz.

Bilanço ve kâr ve zarar hesabının tetkikinden de anlaşılacağı üzere ilk faaliyet senemizde birçok piyasalarla ancak yeni müna-sebatat girişmiş olmamız ve satış mevsininin henüz başlamamış bulunmasına rağmen ilk faaliyet devrimizin velvele küçük de olsa bir temettü ile neticelenmiş bulunmasını, işlerin atışı için ümit verici bir hadise olarak kaydedebiliriz. Bu müşahedemize rağmen bilanço tanziminde icabeden her türlü tedbirlerin alınmasına ehemmiyet verilmiştir. Bu cümleden olarak Şirket eşya ve tesisatına % 10 amortisman tefrik edildiği gibi tamamı beş sene zarfında karşılanmak üzere iptidai tesis masraflarının ilk % 20 nisbetindeki bir miktarı imhaya tabi tutulmuş ve tasfiyesi hukuki takibati icabettirmiş olan matlubumuz için de başbaşa karşılık ayrılmıştır. Satın alınan süngerlerden sene sonunda mevcut gözükülerinin kaymetlendirilmesinde, ileride bilançoların her hangi bir surette müteasir olmaması vaziyeti daima göz önüne alınarak, mübayaatın ve masrafların maliyeti esas ittihaz edilmiş ve satışlarımızdan müstahsilleri fazla fiatın 1935 yılında realize edilebilenleri ancak kâra intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

6

Müzakere Ruznamesi

- 1 - 1935 yılı muamele ve hesapları hakkında idare meclisi ve Murakıp raporlarının okunması.
- 2 - Mezkûr yıla ait bilanço ve kâr ve zarar hesaplarının tasdik ve kabulü ile İdare Meclisi azalarının ibras.
- 3 - Temettüünün sureti tevzii hakkında İdare Meclisince yapılan teklifin tetkiki.
- 4 - İdare Meclisi azalarına ait huzur haklarının tayin ve tesbiti.
- 5 - Şirket murahhas azasının sureti istihdamı hakkında karar ittihazi.
- 6 - Müddeti biten mürakibliğe münasibinin tayini ile ücretinin tesbiti.
- 7 - 1935 senesi mürakib ücretinin tesbiti.

20 Mart 1936
Sayı: 10

Bilançoyu takip eden merbut kâr ve zarar hesabında da müşahede buyurulacağı veçhile Şirketiniz işbu 1935 senesi muamelelerinden:

31068.68	liralık gayri safi bir kâr temin etmiş ve bundan:
25053.40	Umumi masraflar ve müteferrik tahsisler tutar.
794.66	İptidai tesislerin % 20 imha bedelleri.
594.52	Demirbaş ve tesisatın % 10 imhas için karşılık
1147.65	Meşkûk matluplara ayrılan karşılık ki ceman
28390.23	İndirildikten sonra geriye
2678.45	Liralık bir bakiye kalmıştır.

İşbu 2678.45 liralık kâr bakiyesinden Şirket esas mukavele-
namesinin (73) cü maddesi mucibince % 10 hesabına ayrılması
lazım gelen ihtiyat akçesi tutar 267.85 lira çıkarıldıktan sonra
kalan miktar 2410.60 liradan ibaret olup emirlerinize amade
bulundurulmuştur.

Şirketiniz sermayesi muhtelif tarihlerde, üç taksitte tahsil
edilmiş olduğuna göre ihtiyat akçesi çıktıktan sonra kalan kâr
bakiyesi bu bakımdan Şirket sermayesine 1935 yılı için % 4
nisbetinde bir gelir temin etmiş bulunmaktadır.

Bu bakiye aymen önümüzdeki 936 senesine devredilebileceği
gibi her on liralık hisseye 24 kuruş üzerinden bir numaralı kupon
mukabilinde tevziat yapılması ve bu taktirde 2400 liranın 1 no lu
kupon hisse temettüüne ve mütebaki 10.60 liranın da 936 senesi
bilançosuna alınması mümkündür.

Şikârlardan birinin ihtiyarı reylerine bağlıdır.
Şirketinizin 935 senesi sünger istihsalındaki faaliyeti Bodrumda
bir şube açmak ihtiyacını tevhit ettiğinden burada 15-2-935
tarhinde bir şube açılmıştır.

Esas mukavele-namemizin beşinci maddesi mucibince keyfiyeti
yüksek tasvibinize irtisdiririz.

935 senesi zarfındaki İdare Meclisi içtimaları Şirketiniz esas
mukavele-namesi hükümüne tevfiklan lâkal ayda bir yapılmış, es

7

Şekil.8: SünTAŞ Kuruluş Sözleşmesi

SÜNGERCİLİK

TÜRK ANONİM ŞİRKETİ

Esas Mukavelenamesi

Samsun Cihazi Stradeler
Daha
©

SÜNGERCİLİK TÜRK ANONİM ŞİRKETİ

Esas Mukavelenamesi

Birinci Fesil

Teşekkül, Maaşisler, Unvan, Maksat, Merkez, Müddet

Birinci maddé. — Zinde vazilimza müessisler ile aşağıdaki maddelerde gösterildiği vechile tertib ve ıhracı kararlaştırılan hisseler eshabı arasında kavanini mer'ıye ve işbu esas mukavelename ahkâmına tevfikân idare olunmak üzere bir Türk Anonim Şirketi teşkil olunmuştur.

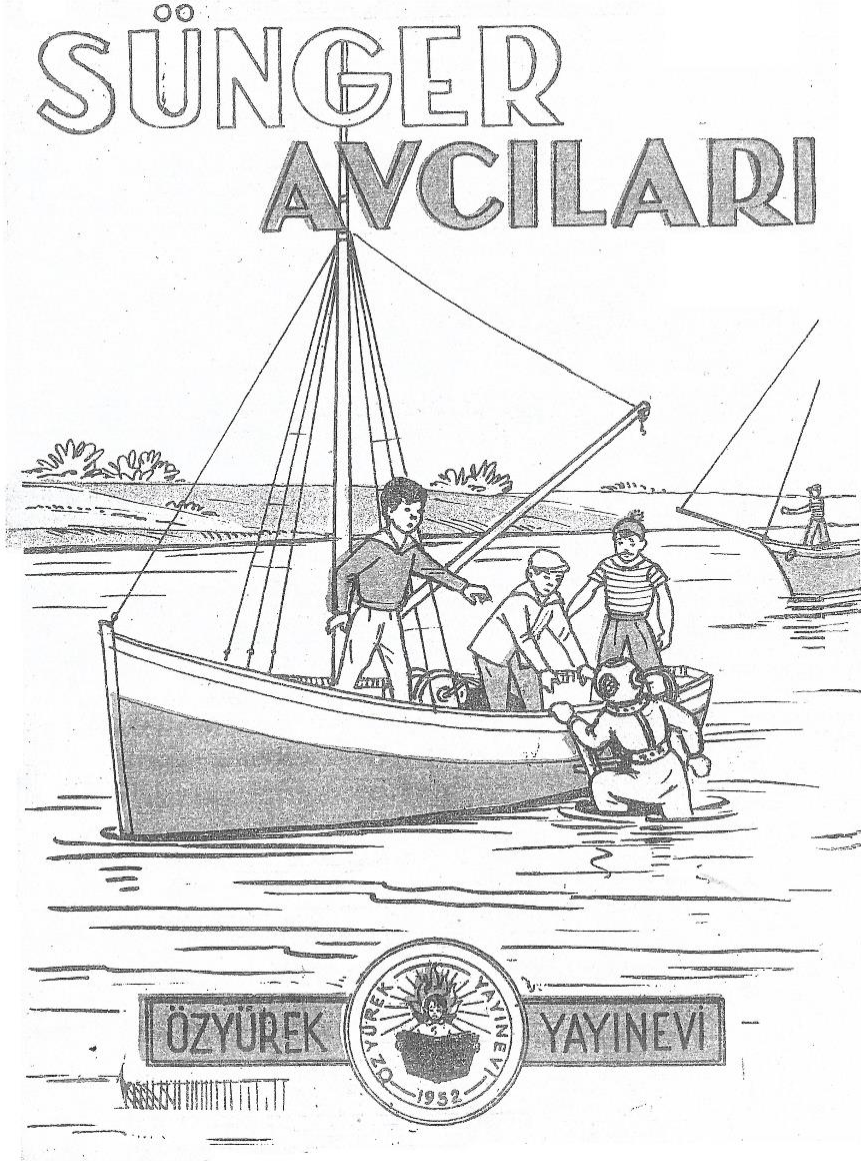
İkinci maddé. — Şirket müessisleri işbu esas mukavelenameye vazilimza olan Sümer Bank, İş Bankası ile İş Bankası Umum Müdür Vekili Muammer, Sümer Bank Umum Müdürü Nurullah Esat, İstanbul Liman Şirketi Umum Müdürü Ahmet Hamdi Beylerdir.

Üçüncü maddé. — Şirketin unvanı (Süngercilik Türk Anonim Şirketi) olacaktır.

Dördüncü maddé. — Şirket aşağıda yazılı muamelât ile işigial etmek üzere teşekkül etmiştir :

1. — Türk sularında ve icabında cenabi sularında sünger ve diğer deniz hayvanatı ve mahsulâtını avlamak veya bunları avlayanlarla ortaklık etmek veya avlayanlardan mahsulleri alarak kendi hesabına veya müstahşiller hesabına satmak, sünger ve diğer deniz mahsulât ve hayvanatını piyasaların istediği şekillerde imali için fabrika ve saire vücude getirmek, hülâsa süngerciliğin ve diğer deniz hayvanat ve mahsulâtı ticaretinin ilerlemesi için her türlü ticari,

Şekil.9: Sünger Avcıları Resimli Öykü Kitabı

- Süngercilik konusunda faydalanılmış bir diğer yayım 1958 yılında basımı yapılmış “Sünger Avcıları” isimli resimli bir öykü kitabıdır. Türkçe basımı yapılmış edebiyat ve sanat ürünleri içerisinde tek örnek olmamakla birlikte, bir çocuk kitabı olarak, içerdiği referans noktaları, basit, naiv ve ancak, konu

edindiği yıllarda sünger derleyiciliğine dair ön plana çıkmış ögelere değinen nitelikteki yazılı ve görsel anlatısı ile, sözkonusu dönemde süngerciliğin, toplumun farklı kesimlerinde ne derece tanınmış ve benimsenmiş olduğuna dair unsurlar içeren bir anlatım sunmaktadır (şekil.9).

3. Notlarda değinilen eserlere ait kaynakça:

ACCOUNTS and PAPERS, Consular Trade (Commercial) Report entries, Republic of Turkey Faculty of Political Sciences Archive binded copies.

BALIK ve BALIKÇILIK (1964), E.B.K. Periodical Publication.

DERTLIS, G.B. (1990), "Consular Reports and International Statistics in The British Parliamentary Papers (1830-1914)", The Journal Of European Economic History, Vol.19, No.2, 311-328.

FRANGAKIS-SYRETT, Elena (1988a), "Trade Between Ottoman Empire and The Western Europe: The Case of İzmir in the Eighteenth Century", New Perspectives on Turkey, Vol. 2, No.1, 1-18.

– (1988b), "The port of Smyrna in the nineteenth century", içinde C.Svolopoulos vd. (ed.) Southeast European Maritime Commerce and Naval Policies, Thessaloniki, 261-272.

– (2001), "The Making of an Ottoman port: The quay of İzmir in the nineteenth century", Journal of Transport History, Vol. 22, No.1, 23-46.

KURMUŞ, Orhan (2007), Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi, 1. Ed. Bilim Yayınları 1974, 3. Ed. Savaş Yayınları 1982, 4. Ed. Yordam Yayınları.

UĞURKAN, T. (1958) Sünger Avcıları, Özyürek Yayınevi, İstanbul.

PAMUK, Şevket (1984), Osmanlı Ekonomisi ve Dünya Kapitalizmi:1820-1913, Yurt Yayınları, Ankara.

SIMPSON, J.J. (1933) Sünger ve Süngercilik, İktisat Vekaleti Balıkçılık Enstitüsü Raporu.

SÜNGERCİLİK T.A.Ş.(SünTAŞ), (1935), Türk Ak Süngeri: Süngercilik Şirketi'nin Kurulması ve Çalışması Hakkında Kısa Bazı Notlar, Resimli Ay Basımevi T. L. Sosyetesı, İstanbul.

– (1936a), Esas Mukavelenamesi, Çituri Biraderler Basımevi, Galata. 58

– (1936b-1944), Alelade Heyeti Umumiye Toplantısı-I-(20 Mart 1936): Müzakere Ruznamesi-İdare Meclisi Raporu-Mürakıb Raporu- 1935 Bilançosu-Kar ve Zarar Hesabı, Resimli Ay Basımevi T.L. Sosyetesı, İstanbul.

TEZEL, Y. Sezai (2000) Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi (1923-1950), Tarih Vakfı Yurt Yayınları No:16, İstanbul.

TÜRKİYE TİCARET ODALARI, SANAYİ ODALARI VE TİCARET BORSALARI BİRLİĞİ (TOBB) (1958), Türkiye Ekonomisinde Sünger, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası, Ankara.

YÜREKLİ, S. (2011) “19. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda Süngercilik ve İzmir Limanı'ndan Sünger İhracatı (1850-1900)”, Ekonomik Yaklaşım, (ISSN:1 300-1868), 22(79):71-106, doi: 10.5455/ey.20029.

– (2012) “20. Yüzyılın İlk Yarısında Türkiye Cumhuriyeti'nde Süngercilik ve Sünger İhracatı”, Akdeniz İİBF Dergisi (ISSN:1302-9975), 12(24):33-61.

– (2017) “Household Incomes in the Sponge Gathering Industry: Findings on the Late 19th Century Ottoman Empire and the Early 20th Century Turkish Republic Economy”, Akdeniz İİBF Dergisi (ISSN:1302-9975), Vol:17(36):156-193, doi:10.25294/aiiibfd.357624.